

УДК 339.9+ 330.47:004

*Н. В. Резнікова,**д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, НН інститут міжнародних відносин**Київського національного університету імені Тараса Шевченка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2570-869X>**В. С. Карп,**к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародного бізнесу, НН інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2231-8517>**О. А. Іващенко,**к. е. н., доцент, доцент кафедри кафедри міжнародної економіки, Київський університет імен Бориса Грінченка**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-778X>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.17.5

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ІНСТИТУЦІЙНОГО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ І ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ТЕХНОГЛОБАЛІЗМУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО СУПЕРНИЦТВА

N. Reznikova,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations,

Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

V. Karp,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International business, Educational

and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

O. Ivashchenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International Economics, Borys Grinchenko Kyiv University

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY AND COUNTERING THE THREATS OF TECHNOGLOBALISM IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE COMPETITION

Мета статті полягає в аналізі міжнародного досвіду інституційного регулювання процесів цифрової трансформації економіки і протидії домінуванню великих технологічних компаній, які вдаються до викривлення ринків і зневажання конкуренцією через своє панівне становище на цифрових платформах. Аналіз міжнародного досвіду інституційного регулювання процесів цифрової трансформації економіки дозволив виокремити стратегічні документи, які визначають середовище реалізації відповідних цифрових ініціатив та механізми їхнього впровадження на мега- (зокрема, глобальні ініціативи ПРООН, ОЕСР),

мета- (стратегії цифрового розвитку в межах інтеграційних об'єднань), макро- (серед іншого, національні стратегії розвитку цифрових еко-систем, інновацій, технологій, ІКТ) і мезорівнях (стратегії впровадження цифрових бізнес-моделей і платформізації виробничих процесів на рівні компаній), що продиктовано усвідомленням ризиків цифрової конкуренції і глобального технологічного та інноваційного суперництва. Виявлено, що потужність стратегії цифрової трансформації полягає у її масштабах та цілях: менш зрілі в цифровому відношенні організації, як правило, зосереджуються на впровадженні окремих цифрових технологій, тоді як цифрові стратегії у зрілих організаціях розробляються з прицілом на трансформацію бізнесу. Зокрема, на мезорівні виокремлюються стратегії розвитку технологій SMACIT (соціальні, мобільні, аналітичні, хмарні та технології інтернет речей) та інших цифрових технологій, які відкривають можливість поєднання існуючих компетенцій компаній із новими цифровими можливостями, що передбачає перегляд існуючих стратегій та практики діяльності. Компанії, які впроваджують стратегії цифрових рішень, можуть зрештою стати сервісними компаніями, які змінюють бізнес-моделі, переорієнтовуючись від продажу продукту на надання поточних послуг. Виокремлення складових екосистеми цифрової економіки дозволило визначити простір для реалізації ініціатив із державного регулювання процесів цифрової трансформації економіки. Відзначено, що усвідомлення складності процесів трансформації економіки в напрямку її оцифрування та цифровізації сприятимуть своєчасному розвитку цифрової інфраструктури і цифрових платформ, що забезпечить динамічне проходження зоною трансформації до зони набуття цифрових порівняльних переваг. Встановлено, що типова Стратегія цифрової трансформації економіки має містити опис: екосистеми регулювання, екосистеми фінансової підтримки для сприяння цифровій трансформації економіки, екосистеми підтримки RDI, екосистеми розвитку цифрових знань, навичок і компетенцій.

The purpose of the article is to analyze the international experience of institutional regulation of the processes of digital transformation of the economy and countering the dominance of large technology companies that resort to distorting markets and competition due to their dominant position on digital platforms. In the context of techno-globalism, the main factor in economic development and ensuring the international competitiveness of companies and states is the ability of manufacturers to develop and implement new technologies, which depends on the amount of funding raised in the scientific and technical sphere. An analysis of international experience in the institutional regulation of the processes of digital transformation of the economy made it possible to identify strategic documents that determine the environment for the implementation of relevant digital initiatives and the mechanisms for their implementation at mega- (in particular, the global initiatives of the UNDP, OECD), meta- (digital development strategies within the framework of integration associations), macro- (among other things, national strategies for the development of digital eco-systems, innovations, technologies, ICT) and meso levels (strategies for the implementation of digital business models and platformization of production processes at the company level), which is dictated by the awareness of the risks of digital competition and global technological and innovative rivalry. It was revealed that the mission of a digital transformation strategy depends on the scale of its goals: less digitally mature companies, as a rule, focus on the implementation of certain digital technologies, while digital strategies in mature companies are developed with an eye to business transformation. In particular, at the meso level, strategies for the development of SMACIT technologies (social, mobile, analytical, cloud and Internet of things technologies) and other digital technologies are distinguished, opening up the possibility of combining existing company competencies with new digital opportunities, which involves revising existing strategies and business practices. Companies embracing digital solution strategies can end up as service companies that change business models from selling a product to delivering current services. The identification of the components of the ecosystem of the digital economy made it possible to determine the space for the implementation of initiatives in the field of state regulation of the processes of digital transformation of the economy. It is noted that awareness of the complexity of the processes of transformation of the economy in the direction of its digitization and digitalization will contribute to the timely development of digital infrastructure and digital platforms, which will ensure dynamic passage through the transformation zone into

the zone of acquiring digital comparative advantages. It has been established that a typical strategy for the digital transformation of the economy should contain a description of: ecosystems of regulation, ecosystems of financial support to promote the digital transformation of the economy, RDI support ecosystems, ecosystems for the development of digital knowledge, skills and competencies.

Ключові слова: технологічне й інноваційне суперництво, міжнародна конкуренція, лідерство, техноглобалізм, Big Techs, цифрова економіка, цифровий ринок, цифрова екосистема, цифрова торгівля, трансформація, діджиталізація, інституційний механізм, економічний розвиток, бізнес-середовище, технології та інновації, стартапи, електронний бізнес.

Key words: technological and innovative rivalry, international competition, leadership, technoglobalism, Big Techs, digital economy, digital market, digital ecosystem, transformation, digitalization, institutional mechanism, economic development, business environment, technology and innovation, e-business.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток цифрової економіки докорінно змінив ціннісну пропозицію товарів і послуг завдяки зниженню транзакційних і посередницьких витрат і використанню інформації з даних, які генеруються та поширюються на цифрових платформах, що впливає на ланцюги створення вартості, ланцюги поставок, сегментацію ринку, трансформацію продуктів, що актуалізує необхідність впровадження нормативних змін у різноманітних сферах, враховуючи політику конкуренції та захисту даних і кібербезпеки. На національному рівні урядами країн дедалі активніше впроваджуються відповідні стратегії цифрової трансформації економіки, які покликані ініціювати або пришвидшити процеси інтеграції передових цифрових технологій та інновацій у секторах економіки, враховуючи як виклики їхнього динамічного впровадження для конкурентоспроможності всіх суб'єктів бізнес-середовища, так і нагальність набуття необхідних знань та цифрових компетенцій для завчасного впровадження таких технологій у бізнес-процеси та процеси виробництва для елімінування загроз техноглобалізму. Визначальна роль цифрових технологій у підтримці вже завойованих конкурентних позицій або у набутті нових порівняльних переваг в умовах стратегічного суперництва в інноваційних сферах незаперечна, втім без належного інституційного супроводу використати потенціал цифровізації для конструктивного перегляду позицій країни у міжнародному поділі праці [1] не вдасться.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Н. Шлафман [2] визначає техноглобалізм як процес глобалізації, який розповсюджується на сферу іннова-

ційних технологій і науково-дослідницьких та конструкторських робіт. М. Глік, К. Рютшлін, Д. Буш [3] розглядають техноглобалізм через призму дослідження впливу мережевих ефектів платформ великих технологічних компаній, які зберігають своє домінуюче становище на ринку, на ринкову концентрацію у спробах стримування конкурентного тиску з боку стартапів. Автори приходять до висновку, що стратегія придбання великими технологічними компаніями стартапів не тільки приносить користь чинному оператору, а й знижує конкурентний тиск потенційних учасників на периферію ринку, а також запобігає розширенню таких фірм, які можуть підірвати домінуюче становище Big Techs. Зазначене спостереження і дозволяє авторам надавати рекомендацію щодо виконання антимонопольними регуляторами у повній мірі покладених на них функцій протидії недобросовісній конкуренції. К. Краус і Н. Краус [4], використовуючи міждисциплінарний підхід до ґрунтовного дослідження процесів цифрової трансформації, серед іншого, акцентували на вивченні дієвості інституційних механізмів стимулювання розвитку інновацій та важливості цифрової модернізації підприємств для збереження їхньої конкурентоспроможності. Участь державних регуляторів у розвитку процесів цифровізації економіки глибоко розкрита експертами Центру Разумкова [5]. Важливість інституційного супроводу процесів цифрової трансформації економіки розкрита експертами ОЕСР [6] і ПРООН [7]. Д. Шматков, В. Кохан, О. Бринцев, І. Мамаєв, С. Водорезова, Є. Новіков, Л. Шевченко, Ю. Пасмор дослідили правове регулювання цифрових платформ та актуальні питання обробки та обігу даних у цифрових інфраструктурах, розкрили новітні підходи до регулювання цифрових інформаційних послуг та конкурентні переваги та конкурентоспроможність цифрових підприємств [8].

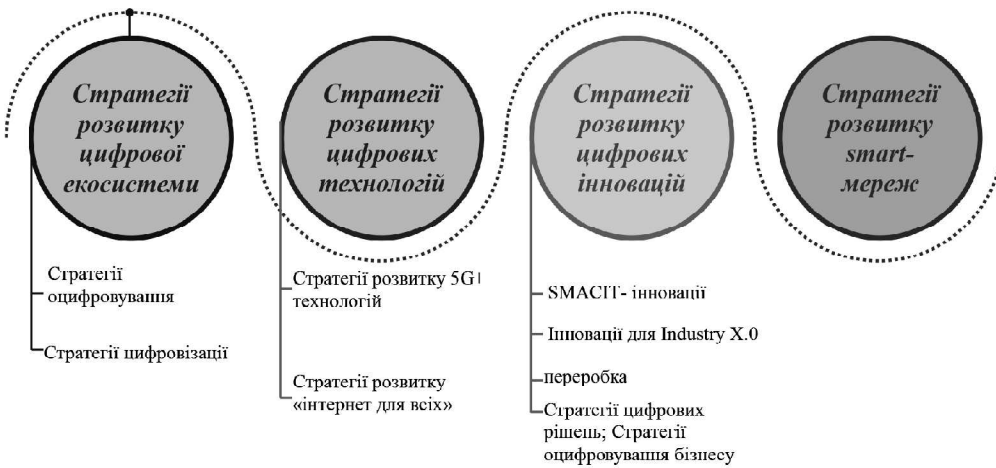

Рис. 1. Інституційне сприяння цифровій трансформації

Джерело: укладено авторами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає в аналізі міжнародного досвіду інституційного регулювання процесів цифрової трансформації економіки і протидії домінуванню великих технологічних компаній, які вдаються до викривлення ринків і зневажання конкуренцією через своє панівне становище на цифрових платформах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз міжнародного досвіду інституційного регулювання процесів цифрової трансформації економіки дозволив виокремити стратегічні документи, які визначають середовище реалізації відповідних цифрових ініціатив та механізми їхнього впровадження на мега- (зокрема, глобальні ініціативи ПРООН, ОЕСР), мета- (стратегії цифрового розвитку в межах інтеграційних об'єднань), макро- (серед іншого, національні стратегії розвитку цифрових еко-систем, інновацій, технологій, ІКТ) і мезорівнях (стратегії впровадження цифрових бізнес-моделей і платформізації виробничих процесів на рівні компаній), що продиктовано усвідомленням ризиків цифрової конкуренції і глобального технологічного та інноваційного суперництва [9; 10] (Рис. 1).

У 2019 році ПРООН оголосила Першу цифрову стратегію [7], в якій виокремлено два напрямки розвитку: оцифрування (процес перетворення фізичної інфраструкції в цифровий формат, який зазвичай керується технологіями, які зосереджуються на підвищенні ефективності шляхом автоматизації існуючих процесів) і цифровізація (використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі організації, зокрема створення нових або покращених способів надання послуг і підвищення їхньої якості). Експерти Deloitte [11] зауважують на важливості розробки цифрової стратегії компанії для набуття цифрової зрілості організації, коли цифровізація змінює бізнес-процеси та бізнес-моделі. Вони з'ясували, що лише 15% компаній, які перебувають на ранніх стадіях цифрової зрілості, мають чітку та послідовну цифрову стратегію. Втім серед великих технологічних компаній цифрову стратегію розвитку мають понад 80%.

Підхід Н. Ханни [12] до виокремлення складових екосистеми цифрової економіки (див. Рис. 2) дозволяє

визначити простір для реалізації ініціатив із державного регулювання процесів цифрової трансформації економіки.

Потужність стратегії цифрової трансформації полягає у її масштабах та цілях: менш зрілі в цифровому відношенні організації, як правило, зосереджуються на впровадженні окремих цифрових технологій, тоді як цифрові стратегії у зрілих організаціях розробляються з при-

цілом на трансформацію бізнесу. Зокрема, на мезорівні виокремлюються стратегії розвитку технологій SMACIT (соціальні, мобільні, аналітичні, хмарні та технології інтернет речей) та інших цифрових технологій, які відкривають можливість поєднання існуючих компетенцій компаній із новими цифровими можливостями, що передбачає перегляд існуючих стратегій та практики діяльності. Компанії, які впроваджують стратегії цифрових рішень, можуть зрештою стати сервісними компаніями, які змінюють бізнес-моделі, переорієнтовуючись від продажу продукту на надання поточних послуг. Цифрова стратегія Великобританії — це міжурядова стратегія, яка формулює принципи цифрової політики у шести ключових сферах: (1) розбудова цифрової інфраструктури, поширення цифрових даних, розвиток цифрових ринків з акцентом на цифровій безпеці; (2) розвиток стратегії інновацій з особливим акцентом на цифрових технологіях; (3) розвиток цифрових навичок і заохочення цифрових талантів для потреб цифрової економіки; (4) фінансування цифрового розвитку, що передбачає покращення доступу до фінансових ресурсів і впровадження нових технологічних рішень за посередництва Fintech з метою залучення великих технологічних компаній; (5) розвиток цифрових технологій для підвищення продуктивності за рахунок впровадження технологій, покращення державних послуг; (6) набуття Великобританією стратегічної переваги в цифрових і технологічних сферах з метою впливу на глобальні рішення у розвитку цифрового світу, що передбачає набуття нею статусу науково-технологічної наддержави, яка встановлюватиме глобальні стандарти цифрових продуктів і послуг [13].

Коментуючи структуру екосистеми цифрової економіки, візуалізовану на Рис. 2, відзначимо ініціативу "Цифрова екосистема" Європейського Союзу, яка виходить з того, що: (1) втручання державного сектору має бути спрямоване на створення сприятливих умов для бізнесу; (2) оптимальним для втручання є регіональний рівень, де багатосторонній процес розробки та реалізації політики є більш ефективним; (3) політика підтримки малих і середніх підприємств (МСП) має перейти від індивідуального підходу до підходу, орієнтованого на створення середовища, сприятливого для бізнесу МСП та їх мереж, відповідно до політики ЄС "Допомога МСП

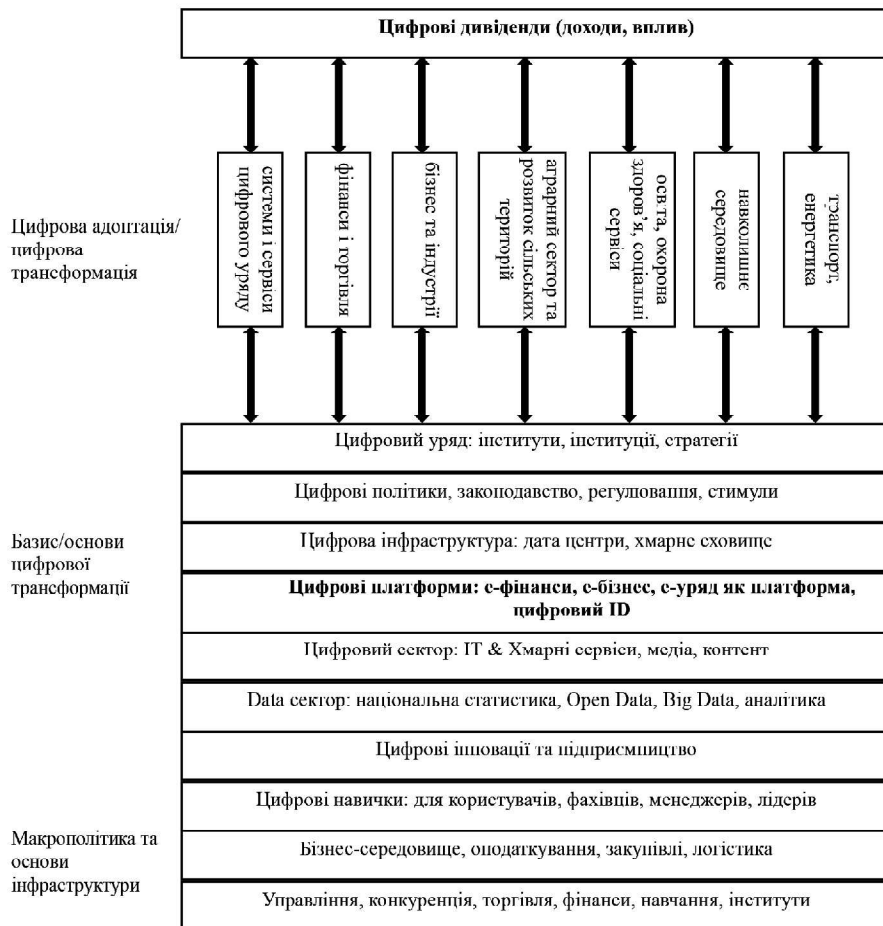

Рис. 2. Екосистема цифрової економіки

Джерело: [12].

у переході на цифрові технології" [14], які встановлюють три пріоритети — сприяння створенню сприятливого середовища та рамкових умов для електронного бізнесу та підприємництва, заохочення переходу до електронного бізнесу, сприяння розвитку навичок ІКТ.

Експерти ОЕСР [15] розробили рекомендації для стратегій розвитку цифрових урядів, зауваживши на нагальності врахування таких складових: використання технологій для підвищення підзвітності уряду, соціаль-

ної інклюзивності та партнерства; пропагування культури управління даними у державному секторі; забезпечення узгодженого використання цифрових технологій у різних сферах політики та всіх рівнях управління; управління ризиками для вирішення проблем цифрової безпеки та конфіденційності; розробка чітких бізнес-кейсів для забезпечення фінансування та успіху проєктів цифрових технологій; управління закупівлею цифрових технологій; перегляд нормативно-правової

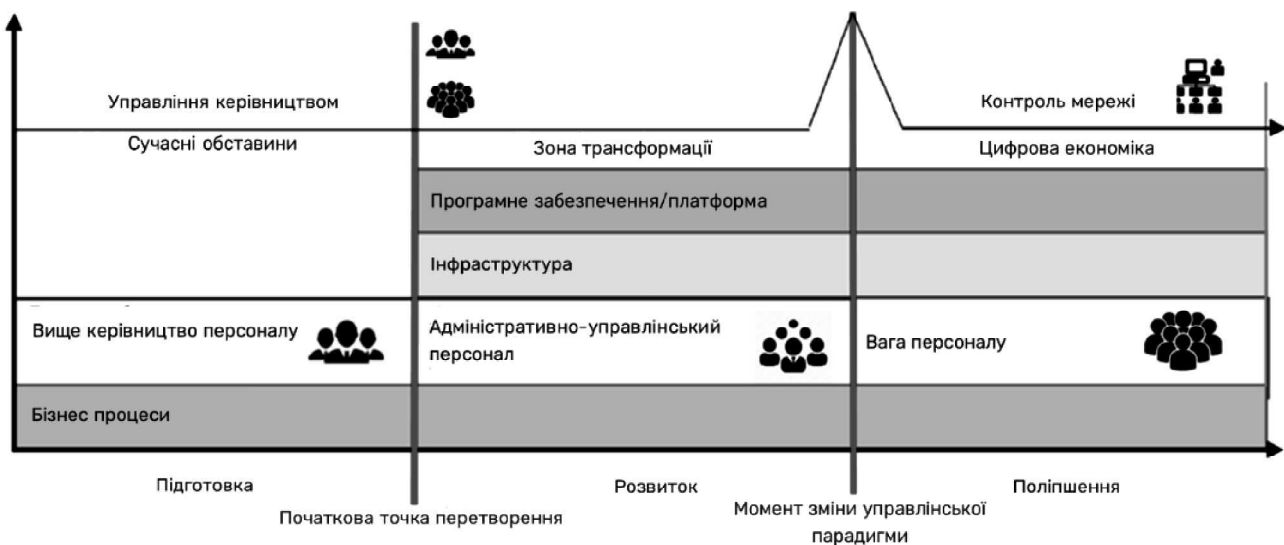

Рис. 3. Складові цифрової трансформації компанії

Джерело: [16].

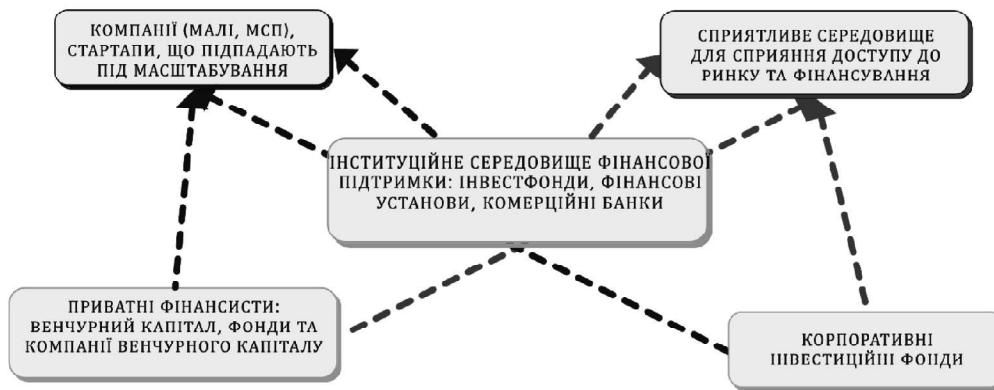

Рис. 4. Екосистема фінансової підтримки для сприяння цифровій трансформації економіки

Джерело: укладено авторами.

бази, що дозволяє використовувати цифрові можливості.

Усвідомлення складності процесів трансформації економіки в напрямку її оцифрування та цифровізації сприятимуть своєчасному розвитку цифрової інфраструктури і цифрових платформ, що забезпечить динамічне проходження зоною трансформації до зони набуття цифрових порівняльних переваг (див. Рис. 3).

Типова Стратегія цифрової трансформації економіки має містити опис: екосистеми регулювання, екосистеми фінансової підтримки для сприяння цифровій трансформації економіки, екосистеми підтримки RDI, екосистеми розвитку цифрових знань, навичок і компетенцій.

Екосистема фінансової підтримки для сприяння цифровій трансформації економіки має враховувати потреби компаній (великих, МСП), стартапів, що підпадають під масштабування та забезпечувати сприятливе середовище для доступу до ринку та фінансування. Інституційне середовище фінансової підтримки включає: інвестиційні фонди, фінансові установи, комерційні банки. Не слід ігнорувати і потенціал приватних фінансистів, до яких відносять: венчурний капітал, фонди та компанії венчурного капіталу. Окреме місце в екосистемі фінансової підтримки посідають корпоративні інвестиційні фонди (див. Рис. 4).

Екосистема підтримки RDI, орієнтована на забезпечення процесів цифрової трансформації компаній

(великих, МСП), стартапів, що підпадають під масштабування, складається з таких елементів, як: інституційне середовище підтримки RDI (державні дослідницькі організації, офіси передачі знань, приватні дослідницькі організації); приватне середовище підтримки RDI; міжнародні науково-дослідні організації та їхні мережі; центри (підрозділи) фонди (див. Рис. 5).

Екосистема підтримки RDI, орієнтована на забезпечення процесів цифрової трансформації компаній (великих, МСП), стартапів, що підпадають під масштабування, складається з таких елементів, як: інституційне середовище підтримки RDI (державні дослідницькі організації, офіси передачі знань, приватні дослідницькі організації); приватне середовище підтримки RDI; міжнародні науково-дослідні організації та їхні мережі; центри (підрозділи) розвитку на підприємствах.

Екосистема регулювання має бути спрямована на створення сприятливого підприємницького середовища шляхом розбудови: сприятливого інституційного середовища (Міністерства, Фонди розвитку, Агентства розвитку), що задовольняє потреби учасників ринку в продукуванні системи необхідних стимулів; смарт-екосистеми для надання цифрових державних послуг; сприятливого середовища для ділового співробітництва (торгові палати, асоціації виробників); підтримуючого середовища вертикальних ви-

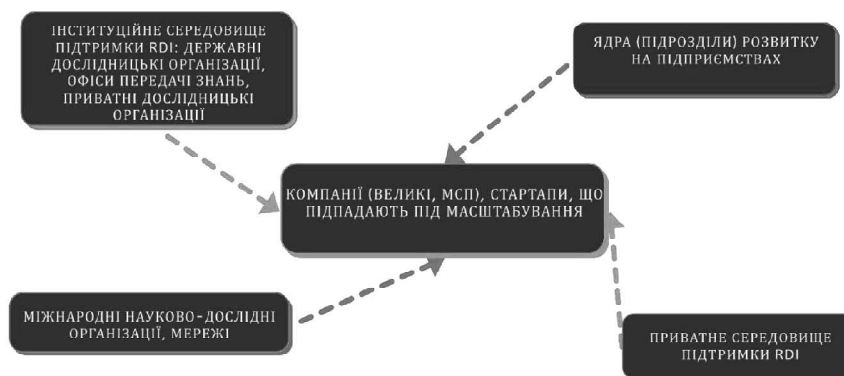

Рис. 5. Екосистема підтримки RDI для сприяння цифровій трансформації економіки

Джерело: укладено авторами.

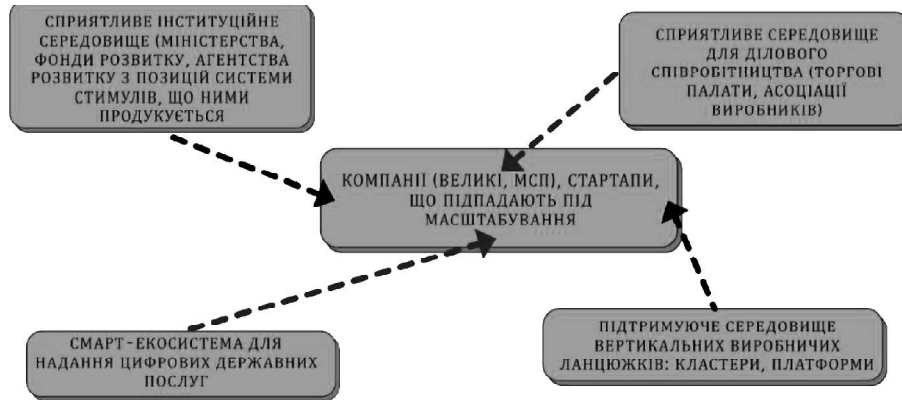

Рис. 6. Екосистема розбудови сприятливого підприємницького середовища для сприяння цифровій трансформації економіки

Джерело: укладено авторами.

робничих ланцюжків (як то кластери, платформи) (див. Рис. 6).

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз міжнародного досвіду інституційного регулювання процесів цифрової трансформації економіки і протидії домінуванню великих технологічних компаній, засвідчив затребуваність комплексного підходу до системної розбудови екосистеми цифрової економіки задля сприяння динамічному проходженню національними компаніями зони трансформації до зони набуття нових цифрових порівняльних переваг. Екосистема фінансової підтримки для сприяння цифровій трансформації економіки, екосистема підтримки RDI, екосистема розбудови сприятливого підприємницького середовища, в тому числі, за рахунок стимулювання інновацій в технології SMACIT, формуватимуть середовище набуття національними компаніями нових ознак конкурентоспроможності, що дозволить зменшити існуючий ступінь цифрового викривлення ринків й сприятиме елімінаванню загроз техноглобалізму. Ефективність середовища реалізації відповідних цифрових ініціатив на мега- (зокрема, глобальні ініціативи ПРООН, ОЕСР), мета- (стратегії цифрового розвитку в межах інтеграційних об'єднань), макро- (серед іншого, національні стратегії розвитку цифрових еко-систем, інновацій, технологій, ІКТ) і мезорівнях (стратегії впровадження цифрових бізнес-моделей і платформізації виробничих процесів на рівні компаній) залежатиме від ступеня узгодженості між ними цілей розвитку і механізмів їхнього впровадження.

Література:

1. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Курбала Н. В. Ідентифікаційні характеристики розвинених країн у мандатах міжнародних організацій: ознаки передової економіки у фокусі дослідження. Економіка та держава. 2020. № 9. С. 17—24.
2. Трансформація теоретичних засад розвитку ринку інноваційних технологій / [Шлафман Н.Л. та ін.]; за наук. ред. Шлафман Н.Л.; НАН України, ДУ "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України". Одеса: ДУ ІРЕЕД НАНУ, 2021. 434 с.

3. Glick M., Ruetschlin C., Bush D. Big Tech's Buying Spree and the Failed Ideology of Competition Law. *Hastings Law Journal*. 2021. Vol. 72 (2). URL: https://repository.uchastings.edu/hastings_law_journal/vol72/iss2/1
4. Kraus K., Kraus N. The nature of digital transformation. *Energy of the economy. How to feel, understand and use it: Scientific monograph*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2023. 280 p.
5. Центр Разумкова. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
6. OECD. A roadmap toward a common framework for measuring the digital economy. 2020. URL: <https://www.oecd.org/sti/roadmap-toward-a-common-framework-for-measuring-the-digital-economy.pdf>
7. UNDP. Digital Strategy. 2019. URL: <https://digitalstrategy.undp.org/documents/UNDP-digital-strategy-2019.pdf>
8. Базові аспекти цифровізації та їх правове забезпечення: монографія / [К. В. Єфремова, Д. І. Шматков, В. П. Кохан та ін.]; за ред. К. В. Єфремової]. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 180 с.
9. Резнікова Н.В., Панченко В. Г., Булатова О. В. Регуляторна конкуренція в цифровій економіці: нові форми протекціонізму. *Міжнародна економічна політика*. 2020. № 1—2 (32—33). С. 50—80.
10. Панченко В. Г., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Розвиток industry 4.0 й цифрової економіки у фокусі глобального технологічного та інноваційного суперництва КНР і США. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 4—10.
11. Strategy, Not Technology, Drives Digital Transformation / G. C. Kane, D. Palmer, A. N. Phillips, D. Kiron, N. Buckley. 2015. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/fr/Documents/strategy/dup_strategy-not-technology-drives-digital-transformation.pdf
12. Hanna N.K. Assessing the digital economy: aims, frameworks, pilots, results, and lessons. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2020. Vol. 9. URL: <https://innovation-entrepreneurship.springeropen.com/articles/10.1186/s13731-020-00129-1>

13. Official website of Gov.uk. UK's Digital Strategy. 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uks-digital-strategy>

14. European Commission. Communication from the Commission: Helping SMEs to "go digital". 2001. URL: https://commission.europa.eu/about-european-commission/service-standards-and-principles/ethics-and-good-administration/good-administration_en

15. OECD. Recommendation on Digital Government Strategies. 2014. URL: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/recommendation-on-digital-government-strategies.htm>

16. Bican P.M., Brem A. Digital Business Model, Digital Transformation, Digital Entrepreneurship: Is There A Sustainable "Digital"? Sustainability. 2020. Vol. 12(13). URL: <https://doi.org/10.3390/su12135239>

References:

1. Reznikova, N. Ivashchenko, O. and Kurbala, N. (2020), "Identifiers of developed countries in international organizations' mandates: the features of an advanced economy in the research focus", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 9, pp. 17—24.

2. Shlafman, N.L. (2021), *Transformatsiya teoretychnykh zasad rozvytku rynku innovatsijnykh tekhnolohij: monohrafiia* [Transformation of the theoretical foundations for the development of the market for innovative technologies: a monograph], DU IREED NANU, Odesa, Ukraine.

3. Glick, M., Ruetschlin, C. and Bush, D. (2021), "Big Tech's Buying Spree and the Failed Ideology of Competition Law", *Hastings Law Journal*, vol. 72 (2), available at: https://repository.uchastings.edu/hastings_law_journal/vol72/iss2/1 (Accessed 24 Aug 2023).

4. Kraus, K. and Kraus, N. (2023), *The nature of digital transformation. Energy of the economy. How to feel, understand and use it: Scientific monograph*, Baltija Publishing, Riga, Latvia.

5. Razumkov Center (2020), "Digital Economy: Trends, Criticisms and Social Determinants", available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf (Accessed 24 Aug 2023).

6. OECD (2020), "A roadmap toward a common framework for measuring the digital economy", available at: <https://www.oecd.org/sti/roadmap-toward-a-common-framework-for-measuring-the-digital-economy.pdf> (Accessed 24 Aug 2023).

7. UNDP (2019), "Digital Strategy", available at: <https://digitalstrategy.undp.org/documents/UNDP-digital-strategy-2019.pdf> (Accessed 24 Aug 2023).

8. Yefremova, K. V. (ed.) (2021), *Bazovi aspekty tsyvrovizatsii ta yikh pravove zabezpechennia: monohrafiia* [Basic aspects of digitalisation and their legal support: a monograph], NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy, Kharkiv, Ukraine.

9. Reznikova, N., Panchenko, V. and Bulatova, O. (2020), "Regulatory competition in the digital economy: new forms of protectionism", *International economic policy*, vol. 1—2 (32—33), pp. 50—80.

10. Panchenko, V., Reznikova, N. and Ivashchenko, O. (2021), "The development of industry 4.0 and digital

economy in focus of the China-United States global technological and innovation rivalry", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 4—10.

11. Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D. and Buckley, N. (2015), "Strategy, Not Technology, Drives Digital Transformation", available at: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/fr/Documents/strategy/dup_strategy-not-technology-drives-digital-transformation.pdf (Accessed 24 Aug 2023).

12. Hanna, N.K. (2020), "Assessing the digital economy: aims, frameworks, pilots, results, and lessons", *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, vol. 9, available at: <https://innovation-entrepreneurship.springeropen.com/articles/10.1186/s13731-020-00129-1> (Accessed 24 Aug 2023).

13. Official website of Gov.uk (2022), "UK's Digital Strategy", available at: <https://www.gov.uk/government/publications/uks-digital-strategy> (Accessed 24 Aug 2023).

14. European Commission (2001), "Communication from the Commission: Helping SMEs to "go digital"", available at: https://commission.europa.eu/about-european-commission/service-standards-and-principles/ethics-and-good-administration/good-administration_en (Accessed 24 Aug 2023).

15. OECD (2014), "Recommendation on Digital Government Strategies", available at: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/recommendation-on-digital-government-strategies.htm> (Accessed 24 Aug 2023).

16. Bican, P.M. and Brem, A. (2020), "Digital Business Model, Digital Transformation, Digital Entrepreneurship: Is There A Sustainable "Digital"?", *Sustainability*, vol. 12(13), available at: <https://doi.org/10.3390/su-12135239> (Accessed 24 Aug 2023).

Стаття надійшла до редакції 19.08.2023 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663